

ВИЗНАЧЕННЯ ВОЛОКНИСТОГО СКЛАДУ ПАПЕРУ ДЕЯКИХ ВИДАНЬ ФОНДУ РІДКІСНИХ І ЦІННИХ ДОКУМЕНТІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. Г. І. ДЕНИСЕНКА КПІ ІМ. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО

*Талімонова Н.Л., к.т.н., доцент, НН ВПІ КПІ ім. Ігоря Сікорського
Бабанська Л.О., студентка, НН ВПІ КПІ ім. Ігоря Сікорського*

Фонд рідкісних і цінних видань науково-технічної бібліотеки ім. Г.І. Денисенка «Київського політехнічного інституту ім. Ігоря Сікорського» налічує багато книжкових пам'яток, що відображають епоху виникнення і розвитку багатьох галузей науки і техніки.

Довговічність видань залежить від низки факторів, зокрема, умов зберігання, частоти користування, типу паперу та фарб або чорнил, особливості конструкції видання. Найбільш вагомим фактором впливу на довговічність друкованих видань є умови зберігання, оскільки порушення режиму температури і вологості, вплив дії світла можуть призвести до стрімкого природнього старіння матеріалів, розвитку цвілі та бактерій [1, 2].

Перед початком реставраційних робіт важливо визначити волокнистий склад паперу, оскільки це дозволить зрозуміти його структуру та властивості, а також вибрати найефективніші методи консервації. Аналіз волокон допоможе встановити вік та походження паперу, що є ключовим для вибору оптимальних методів реставрації, і сприятиме збереженню історичної достовірності та автентичності реставрованих документів чи видань. Такий аналіз також допомагає уникнути пошкодження паперу під час реставрації, оскільки деякі методи можуть бути агресивними для певних типів волокон, та дозволяє зрозуміти, як матеріал реагуватиме на різні процедури очищення, відновлення та консервування [3].

Забарвлення волокон реактивами дозволяє провести якісний хімічний аналіз волокнистого матеріалу [4]. Під дією реактиву хлор-цинк-йод рослинні волокна забарвлюються в певний колір: текстильні волокна – в колір від червоного до бордового; целюлозні волокна – у синій чи фіолетовий; волокна деревної маси – у жовтий або жовто-коричневий колір. Синтетичні волокна та волокна тваринного походження (наприклад, шовк) колір не змінюють [5].

Для дослідження волокнистого складу було обрано такі видання фонду рідкісних і цінних документів Науково-технічної бібліотеки ім. Г.І. Денисенка КПІ ім. Ігоря Сікорського: зразок №1 «Elementa Chemiae» том 1, Нідерланди, 1732 р. – проба сторінки блоку (рис. 1); зразок №2 «Gefammelte Werfe», Німеччина, 1841 р. – проба сторінки блоку; зразок №3 «Аналітична хемія», Україна, 1924 р. – проба із паперового покривного матеріалу палітурної кришки (рис. 2); зразок №4 «Аналітична хемія», Україна, 1924 р. – проба із форзацу; зразок №5 рукописна нотатка, виконана на папері з фактурою «верже», виявлена у I томі «Elementa Chemiae» (рис. 3).

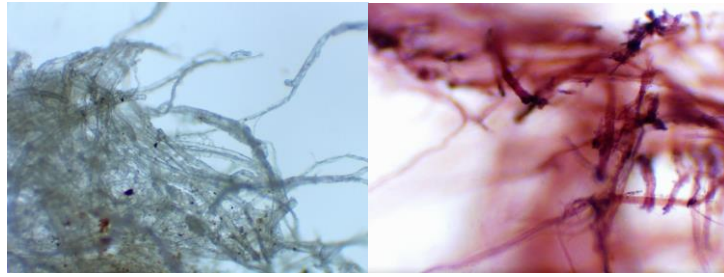

Рисунок 1 – Мікрофотографія зразка №1 – проби зі сторінки блоку «Elementa Chemiae» том 1, Нідерланди, 1732 р. (зліва – до додавання реактиву, справа – після)

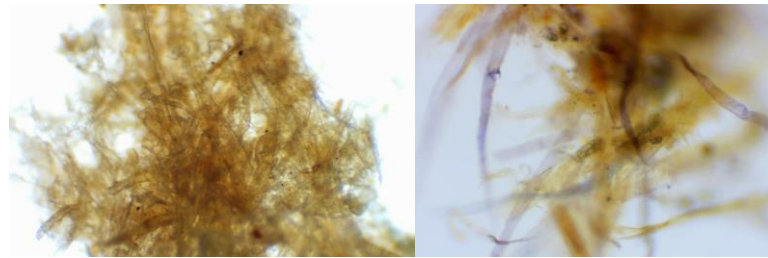

Рисунок 2 – Мікрофотографія зразка №3 – проби із покривного матеріалу палітурки «Аналітична хемія», Україна, 1924 р. (зліва – до додавання реактиву, справа – після)

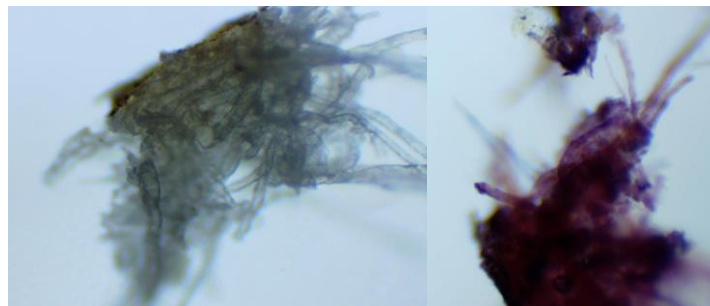

Рисунок 3 – Мікрофотографія зразка №5 – проби із рукописної нотатки (зліва – до додавання реактиву, справа – після)

Як було виявлено, волокна зразків № 1, 2, 5 змінили своє забарвлення на бордовий колір, що свідчить про наявність текстильних волокон. Ганчір'яний папір має високу природну стійкість до впливу часу, але для нього небезпечними є пошкодження водою, оскільки він сильно набухає та повільно висихає, легко пошкоджується мікроорганізмами. Зразок № 3 набув жовтого забарвлення, з вкрапленнями фіолетового, з чого робимо висновок, що папір має суміш волокон деревної маси з невеликою кількістю целюлозних волокон. Зразок № 4 у своєму складі має лише волокна деревної маси.

Список літератури

1. Киричок, Т.Ю., & Талімонова, Н.Л. (2018). Розробка системи оцінки стану збереженості фондів рідкісних та цінних видань. *Технологія і техніка друкарства*, 4(62), 4-17. [https://doi.org/10.20535/2077-7264.4\(62\).2018.160619](https://doi.org/10.20535/2077-7264.4(62).2018.160619).
2. Майстренко, А., Мурашко, Н., & Христова, Н. (2013). Методика оцінювання фізичного стану документів: метод. рекомендації. Держ. архів. служба України, УНДІАСД.
3. Лазарева, О., & Ніколенко, Л. (2004). Деякі проблеми збереження стародруків, рідкісних і цінних видань. *Бібліотечна планета*, (3), 28-30.
4. УкрНДІП. (2010). Напівфабрикати волокнисті, папір та картон. Аналіз складу за волокном (ДСТУ ISO 9184-1:2010).
5. Дзєндзелюк, Л.С., & Льюда, Л.М. (2012). Передреставраційні дослідження: методичні поради до практичних занять з дисципліни «Основи реставраційних процесів». Львів: УАД.